

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 221/05-26

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 20. decembra 2005 v senáte zloženom z predsedu Štefana Ogurčáka a zo sudcov Juraja Horvátha a Lajosa Mészárosa prerokoval prijatú sťažnosť Z. K., bytom K., zastúpenej advokátom JUDr. R. B., K., vo veci porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 120/01 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 120/01 porušil základné právo Z. K., aby sa jej vec prerokovala bez zbytočných prietáhov, zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Okresnému súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 120/01 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prietáhov.

3. Z. K. priznáva primerané finančné zadosťučinenie v sume 40 000 Sk (slovom štyridsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Okresný súd Košice II p o v i n n ý vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Z. K. priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 5 030 Sk (slovom päťtisíctridsať slovenských korún), ktoré je Okresný súd Košice II p o v i n n ý vyplatiť na účet jej právneho zástupcu JUDr. R. B., K., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I .

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 19. septembra 2005 doručená sťažnosť Z. K., bytom K. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. R. B., K., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 120/01. Sťažovateľka okrem vyslovenia porušenia základného práva podľa označeného článku ústavy žiadala, aby jej ústavný súd priznal primerané finančné zadosťučinenie vo výške 60 000 Sk a uložil okresnému súdu povinnosť náhrady trov jej právneho zastúpenia.

2. Na výzvu ústavného súdu účastníci konania oznámili, že súhlasia s prerokovaním veci bez ústneho pojednávania. Preto ústavný súd podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, lebo vzhľadom na charakter veci nemožno od ústneho pojednávania očakávať jej ďalšie objasnenie.

3. Ústavný súd 12. októbra 2005 prijal sťažnosť sťažovateľky na ďalšie konanie uznesením č. k. I. ÚS 221/05-10.

4. K sťažnosti sa vyjadril predseda okresného súdu podaním sp. zn. Spr 1324/05 z 10. novembra 2005, v ktorom podal chronologický prehľad doterajšieho konania a uviedol, že „(...) *Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti a chronológiu vo veci vykonaných úkonov je zrejmé, že k určitým prieťahom v konaní došlo. Uvedená situácia bola spôsobená, ako som to uviedol v odpovedi na sťažnosť sťažovateľky, predovšetkým objektívnymi dôvodmi, a to dlhodobejšou práceneschopnosťou JUDr. M. P., ktorá vo veci konala, zmenou zákonnej sudkyne po odchode JUDr. P. z funkcie sudkyne, ktorá sa len postupne mohla oboznamovať so všetkými prevzatými vecami, ako aj enormnou zaťaženosťou oboch vo veci konajúcich sudkýň.*

Zároveň si ale dovoľujem poukázať na skutočnosť, že po podaní sťažnosti dňa 24. 6. 2005 bol vytyčený termín pojednávania na najbližší možný termín, teda bola zjednaná náprava, týkajúca sa prieťahov v konaní. Napriek podanej sťažnosti sa sťažovateľka vytyčeného pojednávania nezúčastnila, ale naopak, po zistení skutočnosti, že vo veci je určený termín pojednávania, podala ústavnú sťažnosť, hoci k náprave došlo už po podaní sťažnosti predsedovi tunajšieho súdu. Z uvedeného dôvodu sa podanie ústavnej sťažnosti javí ako účelové. (...)“

5. *Sťažovateľka prostredníctvom svojho právneho zástupcu reagovala na stanovisko okresného súdu listom z 28. novembra 2005, v ktorom sa uvádza: „(...) Porušovateľom uvádzané dôvody, ktorým obhajuje vzniknuté prieťahy v napadnutom konaní, nie sú podľa názoru sťažovateľky relevantné a postačujúce na vyslovenie záveru, že súd vyčerpá všetky zákonné prostriedky za účelom odstránenia právnej neistoty účastníkov konania. Ani tvrdenie porušovateľa, že k prieťahom v konaní došlo predovšetkým objektívnymi dôvodmi (konkrétne uvedené vo vyjadrení porušovateľa) v zmysle judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky neobstoja a nemôžu ospravedlniť vzniknuté prieťahy. Čo sa týka tzv. účelovosti podávania tejto sťažnosti zo strany sťažovateľky, ktorú jej porušovateľ vytýka, takisto nie je možné s týmto názorom súhlasiť, nakoľko sťažovateľka sa svojím podaním na Ústavný súd SR sťažuje na priebeh súdneho konania, v ktorom bolo prvé*

pojednávanie vytyčené až po piatich rokoch od jeho začatia. Sťažovateľka zároveň dáva na vedomie, že ani na vytyčenom pojednávaní nedošlo k skončeniu veci a stav právnej neistoty trvá. Sťažovateľka preto navrhuje, aby Ústavný súd SR rozhodol tak, ako bolo uvedené v podanej sťažnosti. (...)“

II.

Ústavný súd zo sťažnosti sťažovateľky a k nej pripojených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a zo spisu okresného súdu sp. zn. 14 C 120/01 zistil nasledovný priebeh a stav konania:

A.

M. K. (ďalej len „navrhovateľ“) návrhom doručeným okresnému súdu 13. novembra 2000 žiadal o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov (ďalej len „BSM“) po rozvode manželstva. Odporkyňou v spore bola sťažovateľka.

Okresný súd uznesením z 24. novembra 2000 uložil navrhovateľovi upresniť návrh (označiť odporcu v spore, upraviť petit, predložiť doklady potvrdzujúce jeho nároky). Navrhovateľ požadované predložil 14. decembra 2000.

Okresný súd 20. decembra 2000 vyzval navrhovateľa na uhradenie súdneho poplatku (poplatok bol zaplatený 5. januára 2001).

Okresný súd prideliť 17. januára 2001 predmetnej veci sp. zn. 14 C 120/01.

Navrhovateľ 30. októbra 2001 oznámil alternatívnu adresu (na pracovisko) na doručovanie mu písomností.

Okresný súd 26. novembra 2001 vyzval navrhovateľa na predloženie ďalších písomností a sťažovateľke zaslal (doručené 3. januára 2002) návrh na vyjadrenie (navrhovateľ požadované doručil 2. januára 2002 a sťažovateľka vyjadrenie 24. januára 2002).

Navrhovateľ 18. novembra 2002 urgoval pokračovanie v konaní.

Okresný súd 29. novembra 2002 vyžiadal súdny spis sp. zn. 17 C 532/98 a zaslal sťažovateľkine vyjadrenie navrhovateľovi.

Navrhovateľ 20. februára 2003 prostredníctvom svojej právnej zástupkyne predložil stanovisko k vyjadreniu sťažovateľky.

Okresný súd 16. mája 2003 vyzval právnu zástupkyňu navrhovateľa na upresnenie petitu návrhu (t. j. na splnenie úlohy z uznesenia sp. zn. 2 Nc 452/00 z 24. februára 2000).

Sťažovateľkin právny zástupca 6. októbra 2004 nahliadol do súdneho spisu sp. zn. 14 C 120/01.

Okresný súd 17. januára 2005 oznámil právnym zástupcom účastníkov, že *„predpokladaný termín pojednávania vo veci... bude v I. polroku 2005“*.

Sťažovateľka 24. júna 2005 podala predsedovi okresného súdu sťažnosť na prietahy v konaní.

Okresný súd 23. augusta 2005 stanovil termín pojednávania na 25. október 2005 (predvolania boli doručené účastníkom a ich právnym zástupcom v čase od 25. do 31. augusta 2005).

Nová právna zástupkyňa sťažovateľky 28. septembra 2005 nahliadla do súdneho spisu a 20. októbra 2005 požiadala o odročenie pojednávania stanoveného na 25. október 2005.

Pojednávanie konané 25. októbra 2005 bolo odročené na 12. január 2006.

B.

Predseda okresného súdu v odpovedi sp. zn. Spr 2399/05 zo 6. júla 2005 na sťažovateľkinu sťažnosť na prietahy v konaní z 24. júna 2005 k predmetnej sťažnosti uviedol: *„ (...) Po prešetrení som zistil, že Vaša sťažnosť je dôvodná a k určitým prietahom v danom konaní došlo.*

Uvedená situácia bola spôsobená predovšetkým objektívnymi dôvodmi, a to dlhodobejšou práceneschopnosťou JUDr. M. P., ktorá vo veci konala, zmenou zákonnej sudkyne po odchode JUDr. P. z funkcie sudkyne, ako aj enormnou zaťaženosťou oboch vo veci konajúcich sudkýň, ktorá neumožňuje vykonávať úkony, vytyčovať pojednávania a rozhodovať veci v účastníkmi predpokladaných lehotách. (...)“

III.

1. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 120/01 došlo k porušeniu označeného základného

práva sťažovateľky zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec (...) prerokovala bez zbytočných prietáhov (...)“.

2. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Iba prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby neodstráni a nemôže odstrániť. Až právoplatným rozhodnutím, bez ohľadu na to, či vyznie v prospech alebo neprospech účastníka, sa vytvára právna istota. Preto pre naplnenie ústavného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby všeobecný súd o veci iba konal a nerozhodol o nej s účinkami právoplatnosti a prípadne vykonateľnosti svojho meritórneho rozhodnutia. Základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov sa naplní, ako to konštantne judikuje ústavný súd, až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty ohľadne svojich práv (napr. I. ÚS 41/02, III. ÚS 87/02 a ďalšie).

3. Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že posudzované konanie, ktoré sa začalo 13. novembra 2000, nie je dosiaľ skončené ani na súde prvého stupňa a okresný súd v ňom nariadil prvé pojednávanie až na 25. október 2005.

4. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: zložitost' veci, správanie účastníka a postup súdu (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, I. ÚS 49/04). Ústavný súd pritom prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľku (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v tomto prípade.

4.1. Pokiaľ ide o kritérium „zložitost' veci“, ústavný súd je toho názoru, že doterajšia dĺžka konania nebola v posudzovanej veci závislá od zložitosti (právnej alebo faktickej) právneho sporu vedeného v konaní pred okresným súdom.

4.2. V správaní sťažovateľky nezistil ústavný súd také skutočnosti, ktoré by opodstatňovali konštatovanie o ich vplyve na vzniku zbytočných prietáhov v posudzovanom konaní.

Nad rámec uvedeného v súvislosti s neúčast'ou sťažovateľky, resp. jej právnej zástupkyne na pojednávaní (25. októbra 2005) však ústavný súd poznamenáva, že podanie predmetnej sťažnosti ústavnému súdu neznamená oprávnenie sťažovateľky nezúčastňovať sa na súdom nariadených pojednávaniach vo veci.

4.3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu v predmetnej občianskoprávnej veci, pričom zbytočné prietahy v konaní posudzoval ako celok s prihliadnutím na všetky okolnosti prípadu.

Vychádzajúc z predloženej sťažnosti a k nej pripojených dokumentov, ako aj zo stanovísk účastníkov konania a z na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd konštatoval zbytočné prietahy v období

- od 17. januára 2001 (pridelenie spisovej značky) do 26. novembra 2001 (výzva účastníkom), t. j. vyše 10 mesiacov;
 - od 24. januára 2002 (vyjadrenie sa sťažovateľky na výzvu súdu) do 29. novembra 2002 (vyžiadanie súdneho spisu a zaslanie vyjadrenia sťažovateľky navrhovateľovi), t. j. 10 mesiacov;
 - od 29. novembra 2002 do 16. mája 2003 (výzva navrhovateľovi), t. j. vyše piatich mesiacov;
 - od 16. mája 2003 do 23. augusta 2005 (predvolanie na pojednávanie), t. j. vyše dvoch rokov a troch mesiacov (keď vykonal jediný procesný úkon – 17. januára 2005 oznámil právnym zástupcom účastníkov orientačný termín pojednávania);
- teda spolu v trvaní vyše štyroch rokov a štyroch mesiacov okresný súd nevykonal úkony smerujúce k rozhodnutiu v merite veci (resp. bol nečinný).

Obranu okresného súdu (pozri bod 4 I. časti odôvodnenia) spočívajúcu v „*dlhodobejšej pracovnej neschopnosti zákonnej sudkyne a enormnej zaťažnosti sudcov*“ ako dôvodu, ktorý by mal byť objektívnou príčinou spôsobujúcou priet’ahy v konaní, ústavný súd neakceptoval. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu (napr. II. ÚS 48/96, II. ÚS 52/99) nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet’ahov a v konečnom dôsledku nezabavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné priet’ahy v súdnom konaní.

4.4. Vzhľadom na všetky uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľky na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných priet’ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, tak ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 1.

5. V nadväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľke ústavný súd vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 2 prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných priet’ahov.

6. Ústavný súd môže priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadost’učinenie (čl. 127 ods. 3 ústavy, § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde).

6.1. Sťažovateľka požadovala priznať jej primerané finančné zadost’učinenie, pričom uviedla: „(...) *Vzhľadom k tomu, že neadekvátnou a nedostatočnou právnou ochranou zapríčinenou nečinnosťou súdu a zbytočnými priet’ahmi v konaní boli porušené základné práva sťažovateľky garantované ustanovením článku 48 ods. 2 ústavného zákona*

č. 460/1992 Zb., Ústava Slovenskej republiky, sťažovateľka žiada Ústavný súd Slovenskej republiky, aby jej priznal primerané finančné zadostučinenie vo výške 60 000 Sk (...).“

6.2. Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nie je dostatočným zadostučinením pre sťažovateľku. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať jej aj finančné zadostučinenie podľa cit. ustanovenia zákona o ústavnom súde, ktoré podľa zásad spravodlivosti s prihliadnutím na všetky okolnosti zisteného porušenia základného práva sťažovateľky (pozri body 4.1 až 4.4 tejto časti) považuje za primerané v sume 40 000 Sk.

6.3. Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadostučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľke do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výroku tohto rozhodnutia pod bodom 3.

7. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Sťažovateľke vznikli trovy konania z dôvodu jej právneho zastúpenia. Vo veci boli vykonané tri úkony právnych služieb, a to prevzatie a príprava zastupovania, písomné podanie (sťažnosť) z 19. septembra 2005 a stanovisko k vyjadreniu okresného súdu z 28. novembra 2005. Odmena za jeden úkon právnych služieb je (v zmysle § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb, t. j. 1/6 výpočtového základu 15 008 Sk) 2 501 Sk, čo predstavuje spolu s režijným paušálom 150 Sk sumu 2 651 Sk. Odmena za poskytnuté právne služby v konaní pred ústavným súdom predstavuje spolu

sumu (za tri úkony právnych služieb) 7 953 Sk. Keďže sťažovateľka požadovala náhradu trov konania vo výške 5 030 Sk, ústavný súd jej návrhu vyhovel.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto rozhodnutia.

8. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 20. decembra 2005